

Løgn i Norske rettsaler

[Cato Schjøtz](#) omtales på Wikipedia

Ref. NRK debattprogram 18. november 2004

Løgn i Norske rettssaler - brev til justisminister Dørum

Fri, 26/11/2004 - skrevet av [Herman J Berge](#)

<https://rettsnorge.com/>

Posted in:

- [Rettsvesen og rettspleie](#)

Tid om annen får vi fra advokathold høre at det ikke finnes noe sted det lyves mer, enn i norske rettssaler. Til tross for dette, er det ingen som gjør noe med det. At advokatene ikke gjør noe, skyldes vel at de lever av problemer. Dersom alle snakket sant ville det ikke ha vært noe problem. Advokatene er altså komfortable med tilstanden. I anledning en debatt i NRK 18. november 2004, henvendte jeg meg til Dørum, og ba han om å ta tak i dette rettsikkerhetsproblemet som alle lider under, nemlig at intet av det som blir sagt under en rettsprosess kan etterprøves, og at anker/overprøving av rettsavgjørelser i realiteten er en illusjon/umulighet all den tid intet blir dokumentert. Les originalbrevet her.

Til justisminister Odd Einar Dørum, Akersgaten

Advokat Cato Schjøts skal ha uttalt i ovennevnte program at det ikke finnes noe sted hvor det lyves mer enn i Oslo tingrett. Uttalelsen – dersom vi ser bort fra den berettigete stigmatiseringen av Oslo tingrett – er gammel, og har nok i juridiske kretser for lengst mistet sitt innhold og sin kraft.

Jeg registrerte at justisministeren deltok i ovennevnte debatt, og har enkelte kommentarer til statens, og justisdepartementets holdning til problemet.

La meg først få si at en ikke bør bli spesielt imponert over eksempelvis Schjøts og andre jurister som slår neven i bordet og forteller det norske folk at det lyves så til de grader i norske domstoler.

Vi har nemlig i snart ti år kunnet lese artikler med lignende overskrift som den Schjøts uttalte i NRK 1. Når det kommer til stykket – når noe skal gjøres med dette problemet som helt riktig eksisterer – så synes det som om juristene rømmer inn til sitt lønnkammer, folder hendene og håper at tingene roer seg ned og forblir som de er. Selv har jeg i flere år skrevet en rekke brev og artikler, hvor jeg – med enkle men dog meget rasjonelle midler – har forsøkt å bygge opp under tanken om kvalitetssikring^[1] i rettsvesenet, uten særlig hell.

Den 5 november 2000 skrev jeg på www.rettsnorge.no artikkelen: "Rettsikkerhet i Norske rettssaler", hvor jeg åpnet med følgende uttalelse: "Ett av hovedproblemene i norsk rett i dag, er at det som skjer i rettssalen ikke kan dokumenteres for ettertiden. Det er i tillegg kanskje intet annet sted hvor det lyves mer enn nettopp i rettssalen."

Advokat Jan Tennøe skrev to år senere en mer enn tankevekkende artikkel i Advokatbladet.^[2] Overskriften var klar: "Dommernes forhold til løgn: En skam for rettsstaten." Tennøe gjentar den alvorlige strofen: "Det sies at det ikke er noen steder det lyves så mye som i rettssalene," hvor han legger mye av skylden for løgnens vitalitet og overlevelsessevne i norske rettssaler, på dommerne.

I det påfølgende nummer av Advokatbladet svarer dommer Knut Kleppestø med en avdramatiserende og bagatelliserende artikkel: "Han (Tennøe) tar utgangspunkt i det velkjente omkvæd^[3] at det ikke lyves mer noe sted enn i rettssalene..."

Kleppestø sier at det er påfallende at "...Tennøe ikke engang gjør noe forsøk på å dokumentere sine beskyldninger..." Med dette ønsker Kleppestø å få leserne til å tro at 1) Tennøe kommer ikke til å kunne dokumentere sine påstander, og 2) påstandene har uansett ingen grobunn i virkeligheten.

Dommer Kleppestø går faktisk så langt – slik jeg oppfatter dommeren – at han sier at angrepet fra enkelte jurister om at norske dommere er skyld i at løgn flourer i norske rettssaler, er en kamp mot vindmøller, dvs; en kamp mot en innbilt motstander.

En må dermed kunne tolke Kleppestø dit hen at han mener at dommerne overhodet ikke har noe med denne saken å gjøre. Skytset må rettes mot andre. Mot hvem? Jo, mot advokatene. Men hvorfor ikke mot nettopp dommerne?

I artikkelen etterlyser Kleppestø dokumentasjon for beskyldningene. Slik dokumentasjon har jeg i min besittelse, noe jeg har fått gjennom mitt arbeid og kjennskap til forskjellige saker, deriblant Riis-sakene, Justitia-sakene, Kolle-saken, Hokland-saken, Walston-saken, Rui-saken, Bilek-saken, Siren-saken, Kristoffersen-saken, Kristensen-saken, Lien-saken, Trondrud-saken, Bae-saken, etc, etc. Dog har jeg ikke bare sittet på de bevisene jeg besitter, men derimot har jeg benyttet meg av alle muligheter som prosesslovgivningen gir for å få rettet opp i grunnmuren til de saker som har lidd av disse åpenbare løgnene. Grunnmuren er sannheten.

Intet har hjulpet. Nær sagt den eneste reaksjonen jeg får, er trusler om rettergangsbøter dersom jeg forfølger forholdet.

* * *

En liten anekdote: For noen år siden ble det over en periode gjort forsøk med båndopptak i ca 7 domstoler.^[4] Brukerne ble spurt om hva slags oppfatning de hadde til opptak av rettsaker. Svarene var forskjellige, hvor journalisten som hadde fått anledning til å utspørre de forskjellige brukerne, opparbeidet seg en generell oppfatning som kan sies å være betegnende for juristenes forståelse av problemet, og som kom slik til uttrykk: "Det har praktisk talt ikke vært forespørsler fra aktor eller forsvarer om å få kopi av opptaket. Allikevel^[5] sier advokatene at det styrker rettssikkerheten og oppleves som nyttig."

Svaret fra de forskjellige aktørene kan sammenfattes slik; Nei, jeg tror ikke det er nødvendig med opptak av rettsforhandlinger, for vi har i hvert fall ikke hatt noe behov for å gå tilbake og høre på opptaket.

Journalisten har – som en kan se – ikke forstått problemet, ei heller synes brukerne å ha forstått nytten av opptaket.

Ja, ikke engang advokatforeningens formann Helge Aarseth, har forstått en båndopptakers funksjon i rettssikkerhetens lys:^[6] Tilstedeværelsen (sikkerhetsfunksjon), ikke nødvendigvis bare muligheten for å kunne gå tilbake til opptaket (redningsfunksjon). Det kan jo godt hende at det nettopp var tilstedeværelsen av dette rettssikkerhetstiltaket som førte til at hovedforhandlingen i nettopp den saken forløp som ønsket, hvor det derved ikke var behov for å gå tilbake til opptaket.

Et klipp fra www.Liberaleren.no, viser at begrepet rettssikkerhet ikke er forstått, hvor leserne blir ledet inn i den tro at eksempelvis justismordkommisjoner er en del av rettssikkerhetsarbeidet. Vedkommende journalist har altså ikke oppfattet forskjellen mellom det å sørge for at det blir produsert rettssikre avgjørelser, og det å bøte på skader:

"Likevel har alle som dømmes i rettsvesen krav på rettssikkerhet. Den nye kommisjonen vil bidra til økt rettssikkerhet for absolutt alle." Uforstanden er iøynefallende.

Kua – for å bruke et noe annet bilde – har ingen problemer med å gresse innenfor det elektriske gjerdet, og den går heller ikke til det skritt å engang forsøke å søke etter gress utenfor gjerdet, idet den med sitt enkle sinn i hvert fall har forstått at gjør den det, så vil det svi.

Gjennom straffeloven og prosesslovgivningen må staten søke å oppnå det samme: aktørene må på forhånd ha så klare rammer for sitt arbeid, at dette alene får aktørene til å frykte for å gå ut over disse rammer.

* * *

Det synes å være statens klare oppfatning at opprettelsen av en justismordkommisjon er et viktig, og samtidig nær sagt det eneste nødvendige rettssikkerhetstiltak. Oppfatningen er bygget på flere feilslutninger og må bl.a. bero på en ukritisk holdning til, og sløsing med honnørordet: Rettssikkerhet.

En slik kommisjon gjør intet annet – og kan i utgangspunktet ikke ha en annen funksjon – enn å rette opp i allerede begåtte feil. Kommisjonens funksjon kan sammenlignes med en redningsaksjon som følger etter at en person har falt i vannet som en konsekvens av at han har lent seg mot et rustent rekkverk på en rutebåt, hvor rekkverket har gitt etter. Er redningsaksjonen iverksatt tidsnok, blir den uheldige plukket opp før han drukner.^[7]

Opplukningsarbeidet beskrives normalt som redningsarbeid, og ikke som et sikkerhetstiltak. Det er dette redningsarbeidet en justismordkommisjon befatter seg med. Sikring av passasjerene – i dette tilfellet reparasjon/montering av nytt rekkverk – kan derimot beskrives som sikkerhetsarbeid eller sikringstiltak.^[8]

Justismordkommisjoner^[9] er således intet annet enn et redningsarbeid, og samtidig en fallitterklæring, hvor justisdepartementet – i og med opprettelsen av kommisjonen – erkjenner et utilstrekkelig eller mangelfullt rettsvesen, hvor staten i stedet for å søke seg frem til hvor feilen ligger, søker å reparere de verste følgene av feilen. Problemet kan også beskrives gjennom veivesenets ansvarsrammer omkring et større hull i en vei. Skulle veivesenet følge rettsvesenets og justisdepartementets tankegang, ville veivesenet i så fall kunne nøye seg med å ta ansvaret for reparasjon av et spesielt utvalg av de aller verste bilskadene, men unnlate å fylle igjen hullet som til stadig forårsaker nye skader.

Dagens ordning, hvor rettens aktører i realiteten er gitt frie tøyler, er uholdbar. Den eneste rasjonelle handling er gjennom ny lov å få nedfelt et regelverk som bygger opp klare og synlige rammer for rettens aktører. Dette vil sikre kvaliteten av det arbeid som blir utført i en rettsal, og derigjennom vil det etter hvert foreligge en høyere grad av sannsynlighet for at rettens avgjørelser vil være – og vil kunne bli – rettferdige.^[10]

Det er ikke tvil om at etterspørselen etter sikkerhetstiltak, som sikrer en høyere grad av sannsynlighet for en rettferdig avgjørelse, er stor.

Når vi snakker om redningstiltak så har ankeinstansen i dag liten mulighet til å foreta en grundig og fullstendig kontroll av hva som ble utført i forrige instans, og under dagens regelverk må en derfor bare akseptere at redningsarbeidet blir vanskeliggjort, fordi sikkerhetstiltakene er så vidt elendige.

Når dette er sagt så er det likevel åpenbart at tidligere brukere av instansen, i dag har et meget stort behov for en gjennomgang av avgjorte saker på det sivilrettslige felt. Jeg tør påstå at langt de fleste, og de mest alvorlige justismord, finnes i avgjorte sivile saker.^[11] Regjeringen bør derfor snarest legge frem forslag om etablering av et uavhengig organ/institutt som med et bredt mandat kan gjennomgå påståtte justismord i sivile saker. Dette er det minste staten må være forpliktet til å gjøre overfor de borgere som i en årrekke har lidt stor skade som følge av statens passivitet og uvilje til å se at det på det nærmeste ikke eksisterer kvalitetssikring av avgjørelser i norsk rett.^[12]

* * *

For 1 ½ år siden klaget jeg, på vegne av Amelia og Einar Riis, den norske stat inn for EMD i Strasbourg. Klagen var i korte trekk begrunnet med følgende:

Høyesterettsadvokat Ole Lund hadde løyet, og holdt tilbake sentral informasjon i to rettstvister hvor Amelia og Einar Riis var part. Alle vitneavhør var tatt opp på CD-ROM, hvor det således ikke skulle være særlig vanskelig å avdekke de løgnaktige uttalelsene.

Utover dette hadde dommeren i den ene av disse to sakene flere steder i dommen uttalt at Lunds vitnemål ikke var troverdig. Dommeren trodde altså ikke på høyesterettsadvokaten.

For at dommeren skal kunne konkludere med at forklaringen ikke er troverdig, må denne dommeren med nødvendighet ha sammenlignet Lunds forklaring med en annen forklaring, eller et annet faktum som dommeren mener er troverdig.

Dommeren har ikke bare funnet at Lunds forklaring ikke kan stemme med virkeligheten, hun har samtidig funnet at den sågar ble avgitt mot bedre viten; altså at Lund må ha visst da han forklarte seg, at dette han nå fortalte retten ikke var riktig.

Idet dommeren unnlot å foreta seg noe,^[13] til tross for at hun åpenbart var klar over det straffbare forhold, ble Ole Lund derfor anmeldt av Riis for å ha løyet for en norsk domstol, til stor skade for Riis, jf straffeloven §163.

Påtalemyndigheten henla saken, uten etterforskning.

Riis overtok rollen som påtalemyndighet, og anla privat straffesak mot Lund.

Høyesterett – i likhet med de lavere retter – holdt seg til Johs. Andenæs, som i en meget uholdbar fremstilling har funnet at en part ikke er fornærmet dersom motparten eller motpartens vitner lyver i en norsk rett.^[14] Konsekvensen av å ikke være fornærmet, er at du ikke kan forfølge den straffbare krenkelsen.

Årsaken til at Andenæs' fremstilling ikke blir kritisert eller overhodet stilt spørsmålsteget ved, skriver seg muligens fra at den alminnelige jurist oppfatter Andenæs som en profet.

En av mine sensorer vedrørende min avhandling, høyesterettsadvokat Gunnar Nerdrum, har nemlig i brev av den 16 august 1999 til professor dr. juris, Carl August Fleischer, uttalt følgende:

"Du har selvsagt rett i at "miljøenes fortreffelighet" (side 179) er en fare for rettsikkerheten. I en travel praktisk hverdag må man likevel ofte bare holde seg til autoritetene. De er fastpunkter, og jeg må nok si at jeg for min del søker ikke bakenfor Andenæs i strafferett eller straffeprosess hvis det ikke dreier seg om helt spesielle tilfeller."

Videre skriver Nerdrum:

"Men jeg må si til min egen skam at artikkelen ikke rokket meg ut av min klokketro på profeten."

Jeg tolker høyesterettsadvokat Nerdrums håpløse uttalelser dit hen at han ikke anser at forskning har noe for seg. Det å gå bakenfor, det å kontrollere andre "forskerers" arbeide, er altså ikke særlig gangbar jus for Nerdrum.

I min avhandling har jeg kritisert flere av min sensors profeter's handlinger, og jeg har nettopp gått bakenfor Andenæs for å dokumentere faktiske og rettslige feil.

Saken – og karakteren jeg fikk – sett i lys av min sensors meget klare holdning til forskning, taler for seg. Dersom jeg hadde vært klar over min nye sensors holdning til forskning, ville jeg naturligvis ha protestert på å bli sensurert av denne. Og dersom det nå skulle vise seg at Det juridiske fakultet og Nerdrum har sammenfallende holdning til det å dyrke profeter, så foreligger det en åpenbar grunn til uro over hva fakultetet i realiteten bedriver av juridisk utdanning.^[15]

Jeg er selvsagt – i likhet med hva jeg vil tro den jevne nordmanns syn vil være, forutsatt kunnskap om temaet – helt uenig i Andenæs' fremstilling og konklusjon. Jeg har sågar beskrevet og dokumentert Andenæs' bom mht fornærmedespørsmålet, bl.a. i klagen til Strasbourg.

Dette spørsmålet har jeg også reist i forbindelse med andre straffebud som frem til det siste har vært antatt å bare gjelde offentlige interesser. Her har riksadvokaten – etter en runde hos Sivilombudsmannen – sagt seg enig i at også private parter kan være fornærmet, selv om man ved første øyekast skulle tro at loven bare beskyttet offentlige interesser. Jeg kan altså se en viss oppmykning av, og bredere forståelse for fornærmedespørsmålet.

Etter at Høyesterett hadde sagt sitt mht fornærmedespørsmålet i Riis-saken, sto vi tilbake med et stort problem: Er en part overhodet beskyttet – gjennom lov – mot åpenbar løgn i norske rettsaler? Og mer alvorlig; Har en skadelidende part noen muligheter til å forfølge konsekvensene av løgner? Svaret måtte beklageligvis bli et entydig: Nei! Riis kunne, etter Høyesteretts beslutning, slå fast at staten derved hadde krenket EMK, og Riis' rettigheter etter denne konvensjon. Det sto for oss som åpenbart at dersom noen bevisst har løyet i en rettsal, hvor løgner fikk en negativ økonomisk konsekvens for Riis, så var det klart at Riis måtte få forfølge krenkelsene [16] overfor den personen som hadde påført Riis denne skade. Denne krenkelsen beskrives som prosessbedrageri, og er for så vidt en kjent rettsregel i eksempelvis Danmark, Tyskland og Sverige.

Dernest ble det like klart at Norge i realiteten ikke er utstyrt med et lovverk som virker preventivt mot løgn i retten. Det eksisterer altså ikke noe incentiv for en person til å avholde seg fra å lyve under en hovedforhandling. Selv om Norge – gjennom så vel uskrevne regler så vel som gjennom Menneskerettighetskonvensjonen – har lovet å beskytte borgerne mot visse overgrep, så har Norge ikke oppfylt denne siden av pakten.

Dersom en borger blir slått ned, frastjålet sin eiendom, eller på annen måte blir påført en samfunnsmessig sett uønsket byrde, har denne borger en rett til å kreve den kriminelle skadevolderen straffet, samt rett til å få dekket inn alle tap som følge av handlingen. Staten har i denne sammenheng påtatt seg oppgaven å etterforske, tiltale, dømme og straffe skadevolderen. Med en slik samfunnsoppgave følger også en plikt til å beskytte borgeren mot slike uønskede byrder.

Denne plikten skriver seg i realiteten fra avtalen [17] mellom stat og borger, hvor borgeren derigjennom for lengst har mistet retten til å forfølge et lovbrudd og lovbrøtteren på egen hånd. Skulle det oppstå et alvorlig brudd på denne avtalen mellom stat og borger, må dette i siste ledd kunne føre til at borgeren igjen besitter retten (tar tilbake fullmakten) til å forfølge handlingen på egen hånd.

Samfunnet har dog utviklet seg i den retning at et slikt avtalebrudd skal kunne løses av staten, eksempelvis ved at den private får anledning til å tre inn i påtalemyndighetens sted. Hvor står saken dersom ikke engang dette middelet ligger tilgjengelig for borgeren?

I så fall vil borgeren med sine rettigheter, fremstå som rettsløs, en rettsløshet vi vil se sporene av i bl.a. Rt-1989-64. [18] I dette eksempelet sviktet statens beskyttelse av borgerens rettigheter, noe som førte til domfellelse av den skadelidte (fornærmede), fordi han så seg tvunget til å rette opp i et forhold som i utgangspunktet er tillagt statens ansvar, men som ellers aldri ville ha blitt rettet opp.

Et annet eksempel finner vi i Mexico, hvor to politimenn i realiteten ble maltraktert til døde av en mengde mennesker den 22 november 2004. [19] Årsak: Nepotisme og korrupsjon har blitt så utbredt at borgeren ikke lenger stoler på statens serviceinstrumenter, og derfor tar loven i egne hender. Sistnevnte eksempel på borgervernets vekst er ekstremt, men likevel et godt eksempel på hvordan ethvert menneske vil reagere dersom staten – på viktige områder – bryter samfunnskontrakten.

Et tredje eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i et brev fra Riksadvokaten av den 7 desember 1998. Her har Riksadvokaten uttalt at anmeldelser av dommere aldri vil gi grunnlag for strafferettslig oppfølging fra politiet eller påtalemyndighetens side. Slike kategoriske forutbestemte holdninger, fra et av de høyere statsorganer som har som oppgave å gjenopprette og fastholde rettferdighet, ro og orden i landet, kan man overhodet ikke akseptere.

Et fjerde eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i konstituert lagdommer Nils B Hohles svarbrev til Regjeringsadvokaten av den 14 september 1978. Det synes som om Regjeringsadvokaten – i en tidligere henvendelse til Hohle – har bedt dommeren om hjelp til å knuse Regjeringsadvokatens motpart, i dette tilfellet Einar og Amelia Riis. Lagdommer Hohle har intet imot å bistå Regjeringsadvokaten i hans kamp, og svarer:

”Kjære venn

Vedlagt et harmdirrende innlegg i Olsenstriden fylt av invektiver og injurier. Hvis innholdet skulle komme din venn Einar Riis eller noen i hans krets for øye eller øre, ville jeg formentlig for alvor bli konfrontert med straffelovens §247. Jeg skal i lagmannsretten i Oslo i uken 2 - 6 okt og kan da bistå ytterligere med å punktere din venns saksanlegg.”

Et femte eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i et brev av den 17 juni 1999 fra Kontroll- og konstitusjonskomiteens leder Jørgen Kosmo, adressert til undertegnede. I et tidligere brev til komiteen hadde jeg utbedt meg et svar på hvorvidt komiteen eller lederen var kjent med et notat som klart tilkjennega at Norges Bank, og i realiteten regjeringen, med overlegg tok Amelia Riis' arv, MS Sognefjell. [20]

Kosmo besvarte mitt brev den 17 juni 1999 og fortalte meg at dette notatet ikke var nytt for ham. Det var altså kjent for Kosmo at staten hadde stjålet Amelia's arv i 1974, samt årsaken til dette.

Kosmo avsluttet sitt brev med å si at dersom jeg kom til å sende flere brev til komiteen eller til ham, så ville disse brev bli returnert umiddelbart, uten noen form for behandling i komiteen. Med dette mente Kosmo å si at uansett hva jeg

nå enn måtte sende til ham eller komiteen, uavhengig av innholdets alvor, så ville aldri noen av disse brevene bli åpnet av Stortinget, men derimot sendt direkte tilbake til meg.

Det ble aldri reist riksrettssak mot Kosmo for denne uttalelsen eller hans behandling av den informasjonen han satt på, dette til tross for at Kosmo's uttalelse ble kjent for hele Stortinget i et nyhetsinnslag på TV2. Uvirkelig nok er Kosmo i dag Stortingets president.

Et sjette eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i en telefonsamtale fra Regjeringsadvokaten til Tilsynsrådet^[21] for advokatvirksomhet, hvor regjeringsadvokaten på det sterkeste anbefaler Tilsynsrådet om aldri å gi undertegnede noen autorisasjon som advokatfullmektig. Samtalen ble – av tingrettsdommer Jarle Amundsen – gjengitt for meg under en hovedforhandling i Asker og Bærum tingrett i høst. Amundsen har senere gått noe tilbake på kraftsalven i samtale mellom Regjeringsadvokaten og justisdepartementet, dog bekrefter Amundsen i brev til undertegnede av den 9 november 2004 at Regjeringsadvokaten hadde kommet med innsigelser mht autorisasjonsbevillingen min. Regjeringsadvokaten er Riis' motpart i flere saker.

Et syvende eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i Stavanger byfogdembetes kjennelse av den 5 februar 2003 mot Tore Nuland.^[22] Motparten sendte inn et nytt prosesskrift med et angivelig grunnlag for sitt krav. Jeg ba dommeren om utsettelse på hennes avgjørelse, da jeg måtte få lov til å kommentere motpartens prosesskrift. Dommeren sa til meg at jeg bare kunne slappe av; hun skulle først gjøre en vurdering vedrørende et prosessuelt tema i saken. Deretter skulle hun komme tilbake til meg med en frist. Da jeg ikke hørte fra dommeren, ringte jeg henne opp igjen etter noen uker. Dommeren kunne nå fortelle meg at hun hadde avgjort saken, uten at vi hadde fått anledning til å kontradiktere motpartens overrumplende udaterte beviser. Kjennelsen var bygget opp og avgjort på dokumentasjonen som jeg ikke hadde fått kommentere. Vi står her overfor straffbar villedelse fra en dommer. Krenkelse av det kontradiktoriske prinsipp. Krenkelse av EMK art. 6.1. Saken står for Strasbourg.

Et åttende eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i Walston-saken.^[23] Walstons motpart (DnB) sendte inn prosesskrift til Gulating lagmannsrett. Lagmannsretten unnlot å sende dokumentet til Walston. Krenkelse av det kontradiktoriske prinsipp. Krenkelse av EMK art. 6.1. Walston tapte saken, og klaget Norge inn for Strasbourg. Walston vant mot Norge.

Et niende eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi i Riis-saken. Riis hadde anlagt privat straffesak mot reder Rudolf Ugelstad,^[24] fordi han hadde løyet i to rettssaker. Begge løgnene var tatt opp på CD-ROM. Saken ble anlagt november 2003. Asker og Bærum tingrett sendte i januar 2004 brev til meg om at det skulle holdes forberedende rettsmøte i april 2004. Vi fikk ikke vite hvorvidt stevningen var forkynt for Ugelstad. I begynnelsen av mars 2004 fikk jeg brev fra Wikborg Rein & Co, som aller nådigst ba om å få overført tilkjente saksomkostninger. Jeg ringte retten og spurte hva dette skulle bety og hva retten hadde syslet med de siste månedene. Retten kunne fortelle at det var kommet inn tilsvaret i begynnelsen av februar 2004. Retten innrømmet at tilsvaret ikke var sendt videre til Riis. Retten innrømmet at de 14 dager etter at tilsvaret var innkommet hadde avsagt kjennelse i saken, og avvist saken med bakgrunn i tilsvaret som ikke var sendt Riis. Retten innrømmet også at ikke engang kjennelsen var sendt ut til Riis. Krenkelse av det kontradiktoriske prinsipp. Krenkelse av EMK art. 6.1. Saken forberedes for Strasbourg.

I alle disse tre siste eksemplene har Høyesterett anerkjent de alvorlige krenkelsene av det aller mest grunnleggende prinsipp for en rettferdig rettergang; det kontradiktoriske prinsipp. Høyesterett har også gått god for at selv om underretten bryter alle kjente prinsipper for rettferdig rettergang, så gjør ikke dette noe, da krenkelsene uansett ikke kan ha virket bestemmende på avgjørelsens innhold.^[25]

Et tiende eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råtten grunn, finner vi atter en gang i Riis-saken. Høsten 2000 ble hovedforhandlingen holdt i en sak Riis hadde reist mot staten v/Oslo skifterett. Erstatningsgrunnlag: Skifterettens uansvarlige bobehandling, hvor skifteretten hadde latt den ene arvingen, Kristoffer Olsen, forvalte boet sammen med Ole Lund. Alle midler ble gjennom urettmessige og straffbare handlinger ført ut av Norge, til skade for Amelia Riis. Riis påstod under hovedforhandlingen at staten også var skyld i den 22 år lange treneringen, fra saken ble anlagt i 1978 og frem til hovedforhandlingen høsten 2000.^[26] Staten hevdet hårdnakket at Riis var skyld i treneringen. Riis vant saken, men som en direkte følge av at dommeren hørte på staten, ble Riis ikke tilkjent rentesrente. Staten kunne således få beholde i overkant av kr 200 millioner, som i alle andre tilfeller skulle ha tilfalt skadelidte, Riis.

Dommen ble anket av staten,^[27] men ble forliket den 5 juni 2003. Forutsetningen for forlik var fra Riis' side at treneringssaken (de menneskerettslige krenkelser av kravet om rettergang innen rimelig tid) skulle holdes utenfor forliket, som egen sak. Justisminister Dørum skrev i brev til Riis av den 17 april 2002 at: "...krenkelsen som sådan kan gi grunnlag for krav om erstatning. Et slikt krav vil ikke bli ansett som oppgjort ved et eventuelt forlik." Forlikavtalens pkt 5 lyder: "Forliket er imidlertid ikke til hinder for en prøving av om Den europeiske menneskerettighetskonvensjon er krenket."

Saken var altså åpenbart ikke en del av forliket. Likevel, i prosesskrift til domstolen i Strasbourg to måneder senere, den 6 august 2003, innrømmet staten krenkelsen av EMK art 6.1. Dersom innrømmelsen av denne krenkelsen var kommet høsten 2000, ville Riis ha blitt tilkjent kr 216 millioner, og ikke kr 43 millioner i erstatning.

I innrømmelsen kom staten med et tillegg: Staten har gjort opp for krenkelsen, i forliket!!![\[28\]](#)

Riis var igjen blitt svindlet og lurt av staten, og regjeringsadvokaten.

I og med statens prosesskrift og innrømmelse, må en konkludere med at staten visste at de villedet Riis inn i et forlik som ikke ville ha blitt inngått dersom staten ikke hadde gitt oss muligheten til å prøve de menneskerettslige sider av saken. Staten har spart flere hundre millioner kroner, og har åpenbart brutt forliket.

Dette siste eksempelet må betegnes som et hittil lavmål av statens behandling av familien Riis, hvor for øvrig langt de fleste som kjenner saken er enige om at staten har forgrepet seg mot familien.

Eksempelet viser også hvor langt staten er villig til å gå i saker som vedrører statens interesser. Idet tjenestemenn i justisdepartementet – med vinnings hensikt på statens hånd – var klar over at Riis rettsstridig ble villedet til å skrive under et forlik som ville volde tap for familien Riis,[\[29\]](#) så må man kunne slå fast at tjenestemennenes handlinger beveger seg innenfor kjernen av begrepet straffbart bedrageri. Handlingen er straffbar. Det viser seg altså at intet står i veien for statens ønsker; straffbare handlinger, forpurring av en rettferdig rettergang, hindre at Riis kommer til i pressen, hindre Riis i å få juridisk bistand, etc., etc.

Et siste eksempel på uhjemlet statlig maktmisbruk og som også gir signaler om en justissektor på råttan grunn, finner vi atter en gang i Riis-saken. Den 30 april 2003 skrev justisminister Dørum et brev til Riis og ønsket med dette at Riis skulle gå med på et forlik. Samme dag, om morgenen, ringte Søren C. Prebensen fra administrasjonen i domstolen i Strasbourg. Samtalen varte i ca 45 minutter, og var i realiteten et klart varsel (en trussel) til meg om å få Riis til å inngå forlik med staten: Seieren i tingretten er bare temporær, som Prebensen uttrykte seg, og man skal igjennom to instanser til, og det er ikke sikkert at man vil vinne igjennom der! Dette var budskapet fra den objektive Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg.

Det ikke så mange er klar over, er at domstolen i Strasbourg har muligheten til å kontakte partene med henblikk på forlik, etter at klagen er kommunisert til den innklagede stat. På dette tidspunkt, den 30 april 2003, hadde domstolen i Strasbourg ikke kommunisert klagen til regjeringen i Norge. Med andre ord foretok domstolen i Strasbourg seg noe de ikke hadde anledning til når de kontaktet meg for å true Riis til å inngå forlik med staten.

Idet samtalen kom samme dag som justisministeren skrev brev til Riis, sett i lys av innholdet i brevet og innholdet i samtalen, samt sett i lys av hva regjeringen og regjeringsadvokaten er i stand til å foreta seg i denne saken, er det meget som peker i retning av at det er regjeringen som må ha sparket Prebensen i gang og således har fått ham til å bryte Strasbourgs egen lov ved å kontakte undertegnede.

Jeg har – beklageligvis – tilgang til et hav av lignende eksempler på uholdbare statlige holdninger og alvorlig svikt i justissektoren. Når borgeren etter hvert blir gjort kjent med at de i realiteten står på sviktende grunn hva gjelder rettssikkerhet, kan vi nok kunne oppleve å se nye og hittil ukjente reaksjoner fra borgerne.

Uavhengig av hvordan det nå enn står til i forholdet mellom stat og borger, må vi likevel kunne slå fast at borgeren – i utgangspunktet – aldri skal kunne miste retten til å forfølge en straffbar handling utøvet mot borgeren selv.

* * *

Dersom en konvensjonsbeskyttet rettighet blir krenket, så har borgeren krav på et effektivt rettsmiddel etter EMK artikkel 13.

For et par uker siden fikk vi melding fra Strasbourg om at saken som var reist mot Norge som følge av Ole Lunds løgn, er strøket fra sakslisten. Det vil si at også EMD – i likhet med Høyesterett – mener at en borger 1) ikke har rettigheter som krenkes dersom motparten eller dennes vitner lyver til skade for parten og hans sak, og 2) derfor ikke har krav på samfunnets beskyttelse mot løgneren og dens konsekvenser i en domstol.[\[30\]](#)

Etter EMD's beslutning er det nå fritt frem – i hvert fall i Norge – til å lyve det en måtte lyve i norske rettsaler, uten den ringeste risiko for å bli tatt.

Det eneste en part kan håpe på nå, dersom motparten eller motpartens vitner lyver i retten, er at dommeren av en eller annen grunn måtte føle seg krenket av løgneren. Det er nemlig kun dommeren som i dag er fornærmet etter en løgn i en domstol.

Rettsalen med dens aktører er isolert sett et samfunn i seg selv, bestående av dommere, parter, vitner, sakkyndige, prosessfullmektiger, etc.

Enkelte aktører (de, etter løgneren, skadelidende parter) i dette isolerte rettssamfunnet fremstår i dag som rettsløse. Vi kan i dag konstatere at sannheten, som er dommens eneste fundament, ikke har noen beskyttelse i dette samfunnet. Sannheten lider derfor nederlag på nederlag, hvor det i uante mengder blir avsagt dommer basert på den frimodige's rett, nemlig løgneren.

Idet en i dag kan slå fast at staten og dens domstoler ikke gir parten beskyttelse mot motpartens løgner, finnes det heller ikke lenger noen god grunn for å benytte seg av statens domstoler. Dersom regjeringen ikke gjør noe med dette

nå, så oppstår straks spørsmålet om det ikke bør opprettes domstoler av en solid privat organisasjon som kan tilby borgerne en rettferdig og sikker rettergang.

Som Justisministeren vil forstå, må noe nå gjøres. Jeg ber deg derfor om å ta dette problemet på alvor.

* * *

Mange ganger tidligere har jeg fremmet forslag om stenografi og båndopptak i alle rettssaler, beklageligvis til ingen nytte.

Årsaken til dette forslaget er enkel. Ved å sette opp klare rammer for alle rettens aktører, vil aktørene bli tvunget til å handle innenfor rammene.

En fersk og usikker dommer, som ikke tør å innrømme at han ikke forstår den anerkjente advokatens fremstilling, kan – ved bruk av stenografi – i pausen eller om kvelden med enkle tastetrykk søke seg tilbake til hele fremstillingen, og i ro og mak lese seg til kunnskap og forståelse.

Advokatene og dommerne vil fortløpende – etter hvert som ordene faller – få alt som blir sagt direkte inn i sine PC'er. PC'en vil kunne forhåndsprogrammeres slik at hver gang et ord eller uttrykk blir nevnt, så kan man på forhånd velge om ordet automatisk skal understrekes, utheves ell.l. hver gang ordet/uttrykket blir nevnt.

Advokatene eller dommerne kan hele tiden søke seg tilbake i teksten fra det som blir sagt i retten, og kan derved være på toppen av saken til enhver tid.

Stenografiryket vil igjen bli et aktivt og – denne gang – interessant yrke.

Innføringen av dette rettssikkerhetselementet (stenografi) vil redusere både statens egne utgifter relatert til justismord, og naturlig nok de menneskelige ikke-økonomiske belastningene som et justismord fører med seg.

Litigation support systemer i USA er bygget rundt stenografenes arbeid, og fungerer utmerket.

I tillegg til dette er jeg overbevist om at domstolene vil kunne oppleve en tilbakegang mht anker og kjæremål, idet bruken av prosessens rettsmidler i stor grad har sitt grunnlag i divergerende meninger om hva som ble sagt og gjort (og som ikke kan dokumenteres) i underinstansen.

Jeg ønsker å tilkjenne min (og mange andres) misnøye med regjeringens passive holdning til – samt manglende forståelse for – behovet for klare rammer som skal bygge opp under en sikker og rettferdig dom.

I den forbindelse er det viktig å minne om at prosessens (rettspleiens) hovedfunksjon er å fastslå, beskytte og håndheve de rettsbeskyttede interesser, samt å bidra til at hensynene bak den materielle lov får maksimalt gjennomslag i samfunnet. Det er disse mål justisministeren må ha i hodet når det nå må utarbeides nye rammer for rettsvesenet.

Jeg er da kommet tilbake til utgangspunktet, hvor jeg ber ministeren om å ta de signaler som åpenbart er synlige mht sviktende rettssikkerhet, samt å vurdere tiltak, slik at rettspleien igjen kan oppfylle den opprinnelige målsettingen.

Herman J Berge

Lysaker den 26 november 2004

REFERANSER:

[1] Stenografi og båndopptak, som jeg kommer tilbake til nedenfor.

[2] Advokatbladet nr 6, 2002

[3] Dommeren beskriver uttalelsen om løgn i norske rettssaler som et omkved, dvs; en uttalelse som alle er kjent med og som blir gjentatt (for ofte) nær sagt i enhver sammenheng (som et refreng), uten for øvrig å ha annet enn en utrivelig gnående effekt som formål. Enhver som leser dommerens innlegg i saken, vil nok kunne ane at dommeren med omkved mener; "Nå kommer de her igjen med den gamle visen, det er jo ikke bevist." Det synes som om dommeren reiser en slags kritikk mot at det er påvist en plikt hos dommerne til å begrense løgn i rettssalen. Debatten døde hen, uten engang å få en svulstig nekrolog slengt etter seg.

[4] Se Advokatbladet nr 8, 2001, s. 10.

[5] Journalistens feilaktige delkonklusjon: Det kan jo ikke være behov for dette tiltaket når det ikke er etterspørsel, og advokatenes ønsker er derfor ubegrunnede og helt uforståelige.

[6] Idet Aarseth uttaler; "Så lenge det ikke finnes referater fra vitneforklaringer, er lydbånd et viktig hjelpemiddel både ved anker..." kan man slå fast at Aarseth overhodet ikke har skjönt båndopptakerens kanskje viktigste (og høyst primære) funksjon som rettssikkerhetstiltak; tilstedeværelsen. Tilstedeværelsen av båndopptakeren skal sikre at rettens aktører ikke vandrer utenfor de satte rammer. Båndopptakeren har flere funksjoner enn fyrtårnet, som skal hindre at skipet renner på et skjær. Velger aktørene å krenke de satte rammer, trer båndopptakerens andre funksjon inn, nemlig opptaket av det passerte. Denne funksjon er likevel sekundær, og har – som en forstår – som oppgave å redde den synkende skute, etter at den har gått på skjæret.

[7] Justismordkommisjoner har altså intet med rettssikkerhet å gjøre. Dersom en person blir beskyttet hver dag, og like ofte får tilgang til medisinsk behandling av skuddsårene, opplever han selvsagt ingen sikkerhet mot å bli beskyttet igjen, selv om den medisinske behandling er aldri så god. Den medisinske behandling hindrer altså på ingen måte at vedkommende blir møtt med en skuddsalve hver gang han beveger seg ut av sitt hus. Den medisinske behandling har – som vi forstår – intet med vedkommendes sikkerhet å gjøre.

[8] De eneste klare sikringsanordninger vi i dag har i vår prosess er; tvistemålslovens kap 11 (rettsbøker), tvml §114, (forsikring) strpl §131 (forsikring), strl §163 (straff for falsk forklaring), samt domstollovens kap 10 (rettergangsstraff for forpurring av rettferdig rettergang). Da ingen av rettens aktører, likevel, har klare rammer å arbeide innenfor, vil det være helt tilfeldig hvorvidt en uttalelse blir nedtegnet i rettsboken, og/eller blir forfulgt som krenkelse av strl §163 eller dl kap 10. Løgnen kan dermed – ved hjelp av dommerens målrettede, men dog så vilkårlige slag med sin treklubbe – bli til solid sannhet, og derved tilintetgjøre et hvert senere forsøk på å rette opp i løgnen.

[9] Som åpenbart er et resultat av at sannheten i et gitt antall straffesaker ikke kom frem under hovedforhandlingen, og som i seg selv er et meget godt måleinstrument på kvaliteten av dagens domstolsarbeid.

[10] Jeg er fristet til å si at jeg overhodet ikke vil høre – og nå passer ordet meget godt – omkvedet om at: ja, men vi har jo ankeinstansen som skal sørge for at hva som nå enn måtte ha gått galt, skal bli rettet opp av neste instans. Dette er en feilslutning, og kan vel best sammenlignes med en matematisk følgefeil.

[11] En person som blir urettmessig straffet for å ha drept en person, har alltid fått komme til i media slik at han har fått oppnådd gehør hos flertallet av befolkningen. Kampen er selvsagt hard for vedkommende, men han føler nok en viss tilfredshet med at han blir trodd av de fleste, foruten de som dømte ham. En person som urettmessig blir fratatt sin eiendom, vil aldri få den tilbake. Vedkommende føler en like stor trang til å kjempe for sin rett som den drapsdømte, men saken hans vil i de fleste tilfeller aldri nå media og offentligheten. Det å bli fratatt sin formue kan mange ganger føles verre enn en dødsstraff. Kampen vil meget raskt gi ham kjennetegnet kverulant, og dersom kampen fortsetter vil dette ødelegge vedkommendes liv og gi grobunn til isolasjon, skilsmisse, og selvmord.

[12] Regjeringen bør i så måte ta tak i embetsmennenes holdning til gjenopptakelsessaker, hvor det bl.a. må bli slutt på statlige offentlige uttalelser som: "Dette er en av de groveste beskyldninger vi har hørt. Saken har jo vært oppe i norsk domstol, og den har sågar blitt ankebehandlet uten at dette førte frem." Setningen og holdningen er en hån mot de justismyrdede, og får enhver som søker gjenopptakelse til å se ut som en simpel kverulant som ikke har forstått at norske dommere selvsagt aldri kan avsi gale dommer.

[13] En handling som må medføre erstatningsansvar overfor Riis.

[14] Dagens rettspraksis som legger til grunn at ingen annen enn dommeren kan være fornærmet etter en løgn i retten, bygger på følgende historikk: 1) Andenæs' udokumentert konklusjon (Straffeprosessen 1962, s. 83), deretter 2) rettspraksis bygget på Andenæs' udokumenterte konklusjon (Rt-1973-852 og Rt-1973-1471), og deretter 3) Andenæs' nye konklusjon (Spesiell strafferett 1983, s. 252, og etterfølgende utgaver) denne gang bygget på rettspraksis (1973) som i sin tur altså viser tilbake til Andenæs' tidligere udokumenterte konklusjon fra 1962., jf Andenæs: Spesiell strafferett, 1997, 3 utg, s 272. Konklusjon: Det er enklere å bli bedratt i en norsk rettssal enn utenfor!

[15] En må kunne forutsette en identifikasjon mellom fakultetet og fakultetets sensorer.

[16] Og derved beskytte sine rettigheter

[17] Kall det gjerne en samfunnskontrakt

[18] En gullsmed var blitt fratatt varer fra sin forretning. Gullsmeden fattet mistanke til en kvinne og ved en anledning brakte han vedkommende til lensmannskontoret. I sin veske hadde fru en enkelte smykker med seg, som gullsmeden mente stammet fra hans forretning. Politiet fikk se dette, men nektet likevel å foreta seg noe som helst. Gullsmeden tok seg da – ved hjelp av noen venner – inn i fruens hus, og fant et skrin som inneholdt tyvegods. Gullsmeden og vennene ble dømt for å ha overtrådt strl §355. Spørsmål: Hva hadde vært konsekvensen dersom gullsmeden ikke hadde hentet tilbake sine eiendeler hos den kriminelle frue?

[19] Chicago Tribune: <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/chi-0411250293nov25,1,868030.story>

[20] Bulkcarrier på 37.000 tdw, verdi 1974: \$14 mill. Tap i dag: i overkant av \$2 milliarder.

[21] Som har sitt sekretariat i Justisdepartementet

[22] Rt-2004-689

[23] Rt-1997-247

[24] HR-2004-01373-Upublisert

[25] Konsekvensen er åpenbar: den part som retten mener kommer til å tape, behøver ikke å få kjennskap til motpartens prosesskrift, ei heller behøver han å få vite at han blir dømt. Den 11 januar 2000 møtte en person opp i Agder lagmannsrett i sin egen straffesak. Verken han eller hans advokat var den dagen klar over at lagdommer Åse Berg allerede hadde skrevet dommen og dømt ham før han kom inn i retten, se omtale på http://www.rettssaker.no/a-arkiv/Rettsikkerhet_i_rettssalen.htm

[26] Se ovenfor under det fjerde eksempel på maktmisbruk. Hohles punktering er sammenfallende med disse 22 år.

[27] I og med anken, klaget Riis staten inn for Strasbourg, for krenkelse av EMK art 6.1; "rettergang innen rimelig tid."

[28] Det skulle være unødvendig å si dette, men likevel; Justisministeren og staten har skrevet under på at EMK-saken og oppgjør for en slik krenkelse ikke er gjort opp, men derimot tatt ut av forlikssaken. Det er en selvfølgelighet at dersom man skulle kunne tillates å inngå avtaler av dette slaget, hvor man dagen etter kan legge inn hva man måtte ønske i avtalen, ville det umiddelbart oppstå fullstendig kaos i landet. Vedkommende som ønsker slike avtaler gjennomført, vil selvsagt miste all tillit.

[29] I og med statens innrømmelse overfor Strasbourg, var vilkårene for rentesrente oppfylt. Riis hadde således krav på i overkant av kr 200 millioner. Når familien Riis da blir villedet til å signere et forlik som løste saken med i utgangspunktet kr 43 millioner, så står vi overfor et formidabelt økonomisk tap. Vilråene i strl §270 er for så vidt oppfylt.

[30] Følgende må understrekes: Det er for så vidt ingen juridisk forskjell på en løgn som faller under hovedforhandlingen og som dommeren forsettlig forbigår i stillhet (lar passere), og informasjon fra motparten som forsettlig holdes tilbake av dommeren. Konsekvensen blir den samme; parten får ikke anledning til å kontradiktere, og vi står overfor en krenkelse av det kontradiktoriske prinsipp. Således er det jo mer enn oppsiktsvekkende at EMD dømmer Norge for den siste krenkelsen, men lar den første passere. Noe mer oppsiktsvekkende er det dog at Høyesterett lar begge krenkelsene passere.